

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2005. gada 16. jūnijā *

Lieta C-105/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LES 35. pantam, ko *Tribunale di Firenze* (Itālija) pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2003. gada 3. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2003. gada 5. martā, kriminālprocesā pret

Maria Pupino.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] un E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], tiesneši N. Kolnerika [*N. Colneric*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*], H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], Dž. Arestis [*G. Arestis*] un M. Ilešičs [*M. Ilešič*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 26. oktobrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Pupino [*Pupino*] vārdā — M. Gualjani [*M. Guagliani*] un D. Tancarella [*D. Tanzarella*], *avvocati*,

- Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz P. Džentili [*P. Gentili*], *avvocato dello Stato*,

- Grieķijas valdības vārdā — A. Samoni-Rantu [*A. Samoni-Rantou*] un K. Boskovics [*K. Boskovits*], pārstāvji,

- Francijas valdības vārdā — R. Abraāms [*R. Abraham*], Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un K. Izidoro [*C. Isidoro*], pārstāvji,

- Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un K. Viselsa [*C. Wissels*], pārstāves,

- Portugāles valdības vārdā — L. Fernandišs [*L. Fernandes*], pārstāvis,

- Zviedrijas valdības vārdā — A. Kruse [*A. Kruse*] un K. Vistranda [*K. Wistrand*], pārstāvji,

- Apvienotās Karalistes valdības vārdā — R. Kodvela [*R. Caudwell*] un Ī. O'Nīla [*E. O'Neill*], pārstāves, kam palīdz M. Hoskinss [*M. Hoskins*], *barrister*,

- Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. Kondu-Dirande [*M. Condou-Durande*] un L. Vizadžo [*M. L. Visaggio*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 11. novembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmuma 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā (OV L 82, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatlēmums") 2., 3. un 8. panta interpretāciju.

- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar kriminālprocesu, kas uzsākts pret Pupino, bērnodārza audzinātāju, kas tika apsūdzēta miesas bojājumu nodarīšanā audzēkņiem, kuri nodarījuma izdarīšanas brīdī bija jaunāki par pieciem gadiem.

Atbilstošās tiesību normas

Eiropas Savienības tiesības

Līgums par Eiropas Savienību

- 3 LES 34. panta 2. punkts ar grozījumiem, kas izdarīti ar Amsterdamas Līgumu, kurš ietilpst Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļā ar nosaukumu “Noteikumi par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās”, paredz:

“Padome nosaka pasākumus un veicina sadarbību, ievērojot attiecīgu formu un procedūras, kas izklāstītas šajā sadaļā, sekmējot Savienības mērķu sasniegšanu.

Šajā sakarā Padome pēc kādas dalībvalsts vai Komisijas ierosinājuma vienprātīgi var

[..]

- b) pieņemt pamatlēmumus dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanai. Pamatlēmumi ir saistoši dalībvalstīm attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet ļauj šo valstu iestādēm izvēlēties to īstenošanas formu un metodes. Tiem nav tiešas iedarbības;

[..].”

4 LES 35. pants nosaka:

“1. Eiropas Kopienu Tiesas kompetencē, ievērojot šā panta nosacījumus, ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par pamatlēmumu un lēmumu spēkā esamību un interpretāciju, par to konvenciju interpretāciju, kas pieņemtas saskaņā ar šo sadaļu, un šo konvenciju īstenošanas pasākumu spēkā esamību un interpretāciju.

2. Nākot klajā ar deklarāciju Amsterdamas līguma parakstīšanas laikā vai vēlāk, jebkura dalībvalsts var atzīt, ka Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus, kas precizēti 1. punktā.

3. Dalībvalstij, kas nāk klajā ar deklarāciju saskaņā ar 2. punktu, ir jānorāda, ka

- a) jebkura šīs dalībvalsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, var lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu par jautājumu, kas radies sakarā ar kādu lietu, kuru tā izskata un kura attiecas uz kāda 1. punktā minēta akta spēkā esamību vai interpretāciju, ja šī tiesa uzskata, ka lēmums attiecīgā jautājumā vajadzīgs, lai tā varētu sniegt spriedumu, vai ka

- b) jebkura šīs dalībvalsts tiesa var lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu par jautājumu, kas radies sakarā ar kādu lietu, kuru tā izskata un kura attiecas uz kāda 1. punktā minēta akta spēkā esamību vai interpretāciju, ja šī tiesa uzskata, ka lēmums šajā jautājumā vajadzīgs, lai tā varētu sniegt spriedumu.

[..]”

5 No informācijas par Amsterdamas Līguma stāšanos spēkā, kas bija publicēta *Eiropas Kopienu Oficiālā Vēstneša* 1999. gada 1. maija numurā (OV L 114, 56. lpp.), ir zināms, ka Itālijas Republika atbilstoši LES 35. panta 2. punktam nāca klajā ar

deklarāciju, kurā atzina Tiesas kompetenci jautājumu izskatīšanā saskaņā ar LES 35. panta 3. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem noteikumiem.

Pamatlēmums

- 6 Pamatlēmuma 2. pants, kura nosaukums ir “Cieņa un atzīšana”, ir šāds:

“1. Katra dalībvalsts nodrošina, lai cietušajiem būtu reāla un atbilstoša loma tās krimināltiesību sistēmā. Tā turpina pielikt visas pūles, lai nodrošinātu, ka pret cietušajiem procesa laikā izturas ar pienācīgu cieņu, un atzīst cietušo tiesības un likumīgās intereses, jo īpaši kriminālprocesā.

2. Katra dalībvalsts nodrošina, lai cietušie, kas ir sevišķi neaizsargāti, gūtu labumu no īpašā režīma, kas visvairāk piemērots viņu apstākļiem.”

- 7 Pamatlēmuma 3. pants, kura nosaukums ir “Liecicināšana un pierādījumu iesniegšana”, paredz:

“Katra dalībvalsts nodrošina cietušajiem iespēju liecināt procesa laikā un iesniegt pierādījumus.

Katra dalībvalsts veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tās iestādes nopratina cietušos tikai tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs kriminālprocesa nolūkam.”

- 8 4. punkts Pamatlēmuma 8. pantā, kura nosaukums ir “Tiesības uz aizsardzību”, paredzēts:

“Katra dalībvalsts nodrošina, lai tad, kad cietušie — jo īpaši neaizsargājamie — jāpasargā no sekām, ko var radīt liecības sniegšana atklātā tiesas sēdē, cietušajiem uz tiesas lēmuma pamata būtu tiesības liecināt veidā, kas dod iespēju sasniegt minēto mērķi, ar jebkuriem atbilstošiem līdzekļiem, kas ir savienojami ar dalībvalsts tiesību pamatprincipiem.”

- 9 Saskaņā ar Pamatlēmuma 17. pantu “2002. gada 22. martā” dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai panāktu atbilstību minētajiem šī pamatlēmuma pantiem.

Valsts tiesiskais regulējums

- 10 Itālijas Kriminālprocesa kodeksa (turpmāk tekstā — “KPK”) 392. pants, kas iekļauts V grāmatā, kuras nosaukums ir “Pirmstiesas izmeklēšana un pirmstiesas sēde”, paredz:

“1. Pirmstiesas izmeklēšanas gaitā prokurors un persona, pret kuru notiek izmeklēšana, var lūgt, lai tiesnesis blakusprocesā:

- a) pārbauda personiskos pierādījumus, ja ir pamatots iemesls uzskatīt, ka liecinieku nevarēs nopratināt tiesas izmeklēšanā fizisku trūkumu vai citu būtisku šķēršļu dēļ;

- b) pārbauda personiskos pierādījumus, ja konkrētu specifisku apstākļu dēļ ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pret liecinieku var vērst vardarbību vai draudus vai tam var piedāvāt vai solīt naudu vai citus labumus, lai neļautu tam liecināt vai lai panāktu, ka viņš sniedz nepatiesu liecību.

[..]

1.a Procesos, kas attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuri paredzēti Kriminālprocesa kodeksa 600.a, 600.b, 600.d, 609.a, 609.b, 609.c, 609.d un 609.g pantā [dzimumnoziegumi un ar dzimumnoziegumiem saistīti noziedzīgi nodarījumi], prokurors vai persona, pret kuru notiek izmeklēšana, arī gadījumos, kas nav paredzēti 1. punktā, var lūgt blakusprocesā pārbaudīt personiskos pierādījumus, ko sniegušas personas, kas jaunākas par sešpadsmit gadiem.

[..]"

11 KPK 398. panta 5.a punkts ir šāds:

“Ja pierādījumu iegūšana, izmeklējot noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti Kriminālkodeksa 600.a, 600.b, 600.d, 609.a, 609.b, 609.c, 609.d un 609.g pantā, skar nepilngadīgas personas, kas jaunākas par sešpadsmit gadiem, tad gadījumā, ja nepilngadīgā stāvoklis to pieļauj un tas ir nepieciešams, tiesnesis rīkojumā [...] nosaka vietu, laiku un īpašus noteikumus, saskaņā ar kuriem veicama pierādījumu pārbaude. Šim nolūkam nopratināšana var notikt ārpus tiesas, specializētu palīdzības dienestu telpās vai — ja tādu nav — nepilngadīgā dzīvesvietā. Liecības ir pilnībā jādokumentē, veicot skaņu un attēlu ierakstus. Ja ierakstu aparatūra vai tehniskais personāls nav pieejams, tiesnesis izmanto eksperta atzinumus vai speciālista palīdzību. Liecību pilnībā fiksē protokolā. Ierakstus dokumentē rakstveidā tikai tad, ja to lūdz lietas dalībnieki.”

Faktiskie apstākļi un prejudiciālais jautājums

- 12 No rīkojuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka minētajā kriminālprocesā Pupino tiek apsūdzēta vairākos nodarījumos, kas izdarīti 2001. gada janvārī un februārī; minētie nodarījumi ir izdarīti, “pārkāpjot disciplinārās sodīšanas tiesības” Itālijas Kriminālkodeksa (turpmāk tekstā — “KK”) 571. panta nozīmē, pret vairākiem audzēkņiem, kas nodarījuma izdarīšanas brīdī bija jaunāki par pieciem gadiem, tos bieži sitot, draudot tiem dot nomierinošus līdzekļus un aizlīmēt muti ar leikoplastu, kā arī neļaujot tiem doties uz tualeti. Tāpat minētā persona ir apsūdzēta “smagu miesas bojājumu” nodarīšanā, kas paredzēta KK 582., 585. un 576. pantā kopā ar tā paša kodeksa 61. panta 2. un 11. punktu, iesitot vienam no audzēkņiem tā, ka viņam radās viegls uztūkums pieres rajonā; minētais noziedzīgais nodarījums izdarīts 2001. gada februārī. Tiesvedība, kas uzsākta *Tribunale di Firenze* (Florences tiesā), ir pirmstiesas izmeklēšanas stadijā.

- 13 Iesniedzējtiesa šajā sakarā norāda, ka Itālijas tiesībās kriminālprocess ietver divas atsevišķas stadijas. Pirmajā stadijā, t.i., pirmstiesas izmeklēšanas stadijā, prokurors pirmstiesas izmeklēšanas tiesneša uzraudzībā savāc pierādījumus; pamatojoties uz šiem pierādījumiem, prokurors izvērtē, vai kriminālvajāšanu pārtraukt vai nodot personu tiesāšanai krimināltiesā. Pēdējā gadījumā minētais tiesnesis *ad hoc* sēdē pieņem galīgo lēmumu, kurā apstiprina prokurora ierosinājumu vai izbeidz lietu.
- 14 Ja tiek pieņemts lēmums personu, pret kuru notiek izmeklēšana, nodot tiesai, tad sākas otrā procesa stadija, — tā saucamā tiesas izmeklēšana — kurā pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis nepiedalās. Šajā stadijā sākas process šaurā nozīmē. Tikai šajā stadijā notiek pierādījumu iegūšana pēc lietas dalībnieku iniciatīvas un saskaņā ar sacīkstes principu. Iesniedzējtiesa norāda, ka pierādījumus tehniskā nozīmē lietas dalībnieki var iesniegt tiesas izmeklēšanas gaitā, kas notiek procesa laikā. Šādos apstākļos pierādījumi, ko prokurors savācis pirmstiesas izmeklēšanā, lai izlemtu, vai celt apsūdzību vai lietu izbeigt, ir jāizskata tiesas izmeklēšanā, ko procesa laikā veic ar mērķi piešķirt pierādījumiem pilnu "pierādījumu" spēku.
- 15 Minētā tiesa uzsver, ka šim noteikumam pastāv izņēmumi, kas paredzēti KPK 392. pantā un kas ļauj pēc pirmstiesas izmeklēšanas tiesneša lēmuma un, ievērojot sacīkstes principu, sākt pierādījumu iegūšanu pirmstiesas izmeklēšanas stadijā, blakusprocesā pārbaudot pierādījumus. Šādi iegūtiem pierādījumiem ir tāds pats pierādījumu spēks kā pierādījumiem, kas iegūti otrajā procesa stadijā. KPK 392. panta 1.a punktā ir ietverta iespēja izmantot minēto blakusprocesu gadījumā, ja ir jāiegūst tādu cietušo liecības, pret kuriem izdarīts kāds no izsmeloši uzskaitītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem (dzimumnoziedzumi vai ar dzimumnoziedzumiem saistīti noziedzīgi nodarījumi) un kuri ir jaunāki par sešpadsmit gadiem, arī

gadījumos, kas nav paredzēti tā paša panta 1. punktā. Savukārt KPK 398. panta 5.a punkts ļauj minētajam tiesnesim attiecībā uz izmeklēšanu saistībā ar KPK 392. panta 1.a punktā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem izdot rīkojumu pārbaudīt pierādījumus saskaņā ar īpašiem noteikumiem, kas aizsargā attiecīgos nepilngadīgos. Iesniedzējtiesa norāda, ka šīs papildu atkāpes ir paredzētas, lai, pirmkārt, aizsargātu liecinieka cieņu, tikumiskās jūtas vai personību, ja cietušais ir nepilngadīgs, kā arī, otrkārt, nodrošinātu pierādījumu autentiskumu.

- 16 Pamata lietā prokurors 2001. gada augustā lūdza pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesim, pamatojoties uz KPK 392. panta 1.a punktu, blakusprocesā veikt iepriekšēju pierādījumu pārbaudi, nopratinot astoņus bērnus, kas ir liecinieki un cietušie noziedzīgajos nodarījumos, kuros apsūdzēta Pupino; prokurors norādīja, ka pierādījumu pārbaudi nevar atlikt līdz tiesas sēdei liecinieku ļoti nelielā vecuma un psihiskā stāvokļa nenovēršamo izmaiņu, kā arī iespējamā psiholoģiskās izstumšanas procesa dēļ. Sakarā ar faktisko apstākļu delikāto raksturu un smagumu, kā arī grūtībām, kas saistītas ar cietušo ļoti nelielo vecumu, prokurors lūdza iegūt pierādījumus atbilstoši īpašajiem noteikumiem, kas paredzēti KPK 398. panta 5.a punktā, saskaņā ar kuriem nopratināšana notiek īpašā secībā, atbilstoši noteikumiem par attiecīgo nepilngadīgo cieņas, privātās dzīves aizsardzības un garīgā līdzsvara nodrošināšanu, attiecīgā gadījumā ar psiholoģijas eksperta palīdzību. Pupino iebilda pret šo lūgumu, norādot, ka tas neattiecas ne uz vienu no gadījumiem, kas paredzēti KPK 392. panta 1. un 1.a punktā.

- 17 Iesniedzējtiesa norāda, ka prokurora lūgums būtu jānoraida, ņemot vērā attiecīgās valsts tiesību normas, jo tajās nebija paredzēts ne blakusprocess iepriekšējas pierādījumu pārbaudes veikšanai, ne arī īpašu noteikumu piemērošana, pārbaudot pierādījumus apstākļos, par kādiem ir apsūdzība, lai gan tad, ja cietušais ir

nepilngadīgs, nekas neliedz piemērot šādus noteikumus arī gadījumos, kas nav minēti KPK 392. panta 1. punktā. Daudzi noziedzīgi nodarījumi, uz kuriem KPK 392. panta 1. punkts neattiecas, var kaitēt cietušajam vairāk nekā nodarījumi, kas šajā normā ir minēti. Tā varētu būt arī pamata lietā, jo, kā norāda prokurors, Pupino slikti izturējās pret vairākiem bērniem, kas jaunāki par pieciem gadiem, radot tiem psiholoģiskas traumas.

- 18 Uzskatīdams, ka, "abstrahējoties no Kopienu tiesību aktu tiešas iedarbības esamības vai neesamības", valsts tiesnesim "valsts tiesības ir jāinterpretē atbilstoši Kopienu tiesību normu tekstam un mērķim", un pastāvot šaubām par KPK 392. panta 1. a punkta un 398. panta 5.a punkta saderību ar Pamatlēmuma 2., 3. un 8. pantu, jo šis minētā kodeksa normas ļauj pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesim tikai attiecībā uz dzimumnoziegumiem un ar dzimumnoziegumiem saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem, attiecīgi, veikt pierādījumu iepriekšēju pārbaudi un piemērot īpašus pierādījumu savākšanas un atzīšanas noteikumus, *Tribunale di Firenze* pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai jautājumu par Pamatlēmuma 2., 3. un 8. panta piemērojamību.

Par Tiesas kompetenci

- 19 Atbilstoši LES 46. panta b) punktam EK, EOTK un EAEK līgumu normas par Tiesas kompetenci un tās īstenošanu, to skaitā EKL 234. pants, ir piemērojamas Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļas normām ar LES 35. pantā paredzētajiem nosacījumiem. No tā izriet, ka EKL 234. pantā paredzētā sistēma attiecas uz Tiesas kompetenci

prejudiciālo nolēmumu jomā saistībā ar LES 35. pantu ar nosacījumiem, kas paredzēti minētajā normā.

- 20 Kā norādīts šī sprieduma 5. punktā, Itālijas Republika deklarācijā, kas stājas spēkā 1999. gada 1. maijā — dienā, kad stājas spēkā Amsterdamas Līgums, — norādīja, ka atzīst Tiesas kompetenci jautājumu izskatīšanā par LES 35. pantā minēto tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju saskaņā ar tā paša panta 3. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem noteikumiem.
- 21 Attiecībā uz LES 35. panta 1. punktā minētajiem tiesību aktiem tā paša panta 3. punkta b) apakšpunkts ar tādiem pašiem noteikumiem, kādi izklāstīti EKL 234. panta pirmajā un otrajā daļā, paredz, ka dalībvalstī “jebkura tiesa” var “lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu” par jautājumu, kas radies sakarā ar kādu lietu, kuru tā izskata un kura attiecas uz šādu aktu “spēkā esamību vai interpretāciju”, “ja šī tiesa uzskata, ka lēmums šajā jautājumā vajadzīgs, lai tā varētu sniegt spriedumu”.
- 22 Pirmkārt, ir zināms, ka pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis kriminālprocesā, kāds ir uzsākts pamata lietā, piedalās tiesas pienākumu izpildē, tādēļ viņš ir uzskatāms par “dalībvalsts tiesu” LES 35. panta nozīmē (šajā sakarā par EKL 234. pantu skat. 1995. gada 23. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-54/94 un C-74/94 *Cacchiarelli* un *Stanghellini*, *Recueil*, I-391. lpp., un 1996. gada 12. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-74/95 un C-129/95 X, *Recueil*, I-6609. lpp.) un, otrkārt, ir zināms, ka Pamatlēmums, kas balstās uz LES 31. un 34. pantu, ir viens no aktiem, kuri minēti LES 35. panta 1. punktā, attiecībā uz kuriem Tiesa var sniegt prejudiciālu nolēmumu.

- 23 Ja Tiesas kompetencē principā tomēr ir sniegt atbildi uz prejudiciālo jautājumu, Francijas un Itālijas valdības izvirza iebildumu par iesniegtā lūguma nepieņemamību, kas balstīts uz to, ka Tiesas atbilde nebūs noderīga pamata prāvas izskatīšanā.
- 24 Francijas valdība apgalvo, ka iesniedzējtiesa vēlas piemērot atsevišķas Pamatlēmuma normas valsts tiesību aktu vietā, bet saskaņā ar LES 34. panta 2. punkta b) apakšpunkta noteikumiem pamatlēmumiem nevar būt šāda tieša iedarbība. Turklāt, kā norāda minētā valdība, saskaņā ar pašas iesniedzējtiesas uzskatiem valsts tiesību interpretācija atbilstīgi Pamatlēmumam nav iespējama. Atbilstoši Tiesas judikatūrai atbilstīgas interpretācijas princips nedrīkst novest ne pie *contra legem* [jeb pozitīvajām tiesībām pretējas] interpretācijas, ne arī pasliktināt indivīda stāvokli kriminālprocesā, pamatojoties vienīgi uz Pamatlēmumu; pamata lietā tā tomēr varētu notikt.
- 25 Itālijas valdība norāda, ka Pamatlēmums un Kopienu direktīva ir divi savstarpēji būtiski atšķirīgi tiesību avoti un ka Pamatlēmums tādēļ neuzliek valsts tiesai pienākumu veikt valsts tiesību atbilstīgu interpretāciju, kādu Tiesa attīstījusi judikatūrā par Kopienu direktīvām.
- 26 Zviedrijas un Apvienotās Karalistes valdības, skaidri neapstrīdot lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, ir pilnībā vienprātis ar Itālijas valdību, īpaši uzsverot, ka saistībā ar Lūguma par Eiropas Savienību VI sadaļu dalībvalstu sadarbībai ir starpvaldību sadarbības raksturs.

- 27 Visbeidzot, Nīderlandes valdība vērs uzmanību uz atbilstīgas interpretācijas pienākuma robežām un vēlas noskaidrot, vai tad, ja šis pienākums attiecas uz pamatlēmumiem, to var piemērot arī pamata lietā, tieši ņemot vērā šīs robežas.
- 28 Jānorāda — kā uzsvērts šī sprieduma 19. punktā, — ka EKL 234. pantā paredzētā sistēma attiecas uz LES 35. pantu ar nosacījumiem, kas paredzēti minētajā normā.
- 29 Tāpat kā EKL 234. pantā, arī LES 35. pantā prejudiciāla jautājuma uzdošanai Tiesai ir izvirzīts nosacījums, ka valsts tiesa “uzskata, ka lēmums šajā jautājumā vajadzīgs, lai tā varētu sniegt spriedumu”; tādējādi Tiesas judikatūra par tādu prejudiciālu jautājumu pieņemamību, kas uzdoti atbilstoši EKL 234. pantam, principā ir attiecināma uz lūgumiem sniegt prejudiciālus nolēmumus, kas Tiesai iesniegti saskaņā ar LES 35. pantu.
- 30 No tā var secināt, ka atbilstības prezumpciju, kas piemīt valstu tiesu prejudiciālā kārtā uzdotiem jautājumiem, var noraidīt tikai izņēmuma gadījumos, kad ir acīmredzami skaidrs, ka lūgtajai Savienības tiesību normu interpretācijai, uz ko attiecas [prejudiciālie] jautājumi, nav nekāda sakara ar faktisko situāciju vai pamata prāvas priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz uzdotajiem jautājumiem. Izņemot minētos gadījumus, Tiesai principā ir pienākums izskatīt prejudiciālus jautājumus par LES 35. panta 1. punktā minēto aktu interpretāciju (par EKL 234. pantu īpaši skat. 1999. gada 7. septembra

spriedumu lietā C-355/97 *Beck un Bergdorf, Recueil, I-4977*. lpp., 22. punkts, un 2005. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-17/03 *VEMW u.c., Recueil, I-4983*. lpp., 34. punkts).

- 31 Ņemot vērā argumentus, ko izklāstījušas Itālijas, Francijas, Nīderlandes, Zviedrijas un Apvienotās Karalistes valdības, ir jāpārbauda, vai — kā uzskata valsts tiesnesis un kā apgalvo Grieķijas, Francijas un Portugāles valdības un Komisija — valsts iestādēm uzliktais pienākums interpretēt savas tiesību normas, cik vien iespējams ņemot vērā Kopienu direktīvu tekstu un mērķi, tādā pašā veidā un tādās pašās robežās ir jāievēro, ja attiecīgais akts ir pamatlēmums, kas pieņemts, balstoties uz Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļu.
- 32 Ja atbilde ir apstiprinoša, ir jāpārbauda, vai — kā norādījušas Itālijas, Francijas, Zviedrijas un Apvienotās Karalistes valdības — ir acīmredzams, ka atbilde uz prejudiciālo jautājumu nevar konkrēti ietekmēt pamata prāvas iznākumu, ņemot vērā robežas, kas piemīt atbilstīgas interpretācijas pienākumam.
- 33 Uzreiz jānorāda, ka LES 34. panta 2. punkta b) apakšpunkta formulējumu ļoti lielā mērā ir ietekmējusi EKL 249. panta trešā daļa. LES 34. panta 2. punkta b) apakšpunkts piešķir pamatlēmumiem saistošu spēku tādā nozīmē, ka tie "ir saistoši" dalībvalstīm "attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet ļauj šo valstu iestādēm izvēlēties to īstenošanas formu un metodes".

- 34 Pamatlēmumu saistošais spēks, kas identiski noteikts EKL 249. panta trešajā daļā, uzliek valsts iestādēm un īpaši valsts tiesām pienākumu veikt valsts tiesību atbilstīgu interpretāciju.
- 35 Apstākļi, ka atbilstoši LES 35. pantam Tiesas kompetence attiecībā uz Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļu ir šaurāka nekā kompetence attiecībā uz EK līgumu, un tas, ka nav pilnīgas sistēmas, kas paredzētu pārsūdzības iespējas un procesu, lai nodrošinātu to iestāžu aktu tiesiskumu, kuri attiecas uz minēto VI sadaļu, neliedz nonākt pie minētā secinājuma.
- 36 Neatkarīgi no Amsterdamas Līgumā paredzētās integrācijas pakāpes, veidojot vēl ciešāku Eiropas tautu savienību LES 1. panta otrās daļas nozīmē, ir pilnībā saprotams, ka Līguma par Eiropas Savienību autori uzskatīja par lietderīgu saistībā ar minētā līguma VI sadaļu ietvert norādes uz juridiskiem instrumentiem, kam ir tāda pati iedarbība kā EK līgumā paredzētajiem instrumentiem, lai efektīvi veicinātu Savienības mērķu sasniegšanu.
- 37 Par to, cik nozīmīga ir Tiesas kompetence prejudiciālo nolēmumu jomā saistībā ar LES 35. pantu, liecina tas, ka atbilstoši minētā panta 4. punktam jebkura dalībvalsts neatkarīgi no tā, vai tā ir nākusi klajā ar deklarāciju saskaņā ar šī paša panta 2. punktu vai nav, ir tiesīga iesniegt Tiesai procesuālos rakstus vai rakstveida apsvērumus par lietām, ko izskata atbilstīgi minētā panta 1. punktam.

- 38 Ja indivīdiem nolūkā panākt atbilstīgu valsts tiesību interpretāciju dalībvalstu tiesās nebūtu tiesību atsaukties uz pamatlēmumiem, minētajai kompetencei zustu liela lietderīgās iedarbības daļa.
- 39 Pamatojot savu izteikumu, Itālijas un Apvienotās Karalistes valdības norāda, ka atšķirībā no EK līguma Līgums par Eiropas Savienību neietver nekādus pienākumus, kas būtu līdzīgi pienākumam, kurš paredzēts EKL 10. pantā, uz ko daļēji ir balstīta Tiesas judikatūra, pamatojot pienākumu interpretēt valsts tiesības atbilstīgi Kopienų tiesībām.
- 40 Šis arguments ir noraidāms.
- 41 Līguma par Eiropas Savienību 1. panta otrā un trešā daļa paredz, ka šis Līgums ir jauna pakāpe, veidojot vēl ciešāku Eiropas tautu savienību, un ka Savienības, kuras pamatā ir Eiropas Kopienas, ko papildina minētā līguma noteikta politika un sadarbības formas, uzdevums ir konsekventi un solidāri attīstīt dalībvalstu un to tautu attiecības.
- 42 Savienībai būtu grūti efektīvi pildīt savu uzdevumu, ja lojālas sadarbības princips, kas paredz, ka dalībvalstis pieņem vispārīgus vai speciālus pasākumus, kuri ir piemēroti, lai nodrošinātu pienākumu izpildi, kas tām uzlikti ar Eiropas Savienības tiesībām, neattiektos arī uz policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, kas turklāt

pilnībā balstās uz dalībvalstu un iestāžu sadarbību, kā ģenerālvokāte ir pareizi norādījusi secinājumā 26. punktā.

43 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, nākas secināt, ka atbilstīgas interpretācijas princips attiecas arī uz pamatlēmumiem, kas pieņemti saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļu. Piemērojot valsts tiesības, iesniedzējtiesai, kam tās jāinterpretē, ir pienākums veikt šo interpretāciju, cik vien iespējams ņemot vērā pamatlēmuma tekstu un mērķi, lai tādējādi sasniegtu pamatlēmumā paredzēto rezultātu un līdz ar to izpildītu LES 34. panta 2. punkta b) apakšpunkta prasības.

44 Taču jānorāda, ka valsts tiesas pienākuma — interpretējot attiecīgās valsts tiesību normas, ņemt vērā pamatlēmuma saturu — robežas nosaka vispārējie tiesību principi, īpaši tiesiskās drošības princips un atpakaļejoša spēka nepieļaujamības princips.

45 Šie principi nepieļauj, ka minētais pienākums, balstoties uz pamatlēmumu un neatkarīgi no valsts tiesību akta par tā piemērošanu, varētu radīt vai palielināt kriminālatbildību personām, kas ar savu rīcību pārkāpj pamatlēmuma normas (attiecībā uz Kopienas direktīvām īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *X*, 24. punkts, un 2005. gada 3. maija spriedumu apvienotajās lietās *C-387/02*, *C-391/02* un *C-403/02 Berlusconi u.c.*, *Recueil*, I-3565. lpp., 74. punkts).

- 46 Tomēr jānorāda, ka tiesību normas, uz kurām attiecas šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, nav par ieinteresētās personas kriminālatbildības robežām, bet gan par tiesvedības norisi un pierādījumu pārbaudes noteikumiem.
- 47 Valsts tiesas pienākums — interpretējot attiecīgās valsts tiesību normas, ņemt vērā pamatlēmuma saturu — beidzas, ja vien šos noteikumus nav iespējams piemērot tādā veidā, kas nodrošinātu to pašu iznākumu, kas paredzēts pamatlēmumā. Citiem vārdiem, atbilstīgas interpretācijas princips nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* [jeb pozitīvajām tiesībām pretējai] interpretācijai. Šis princips tomēr prasa, lai, izvērtējot, kādā mērā ir iespējams piemērot interpretāciju, kas nenovestu pie pamatlēmuma mērķiem pretēja rezultāta, iesniedzējtiesa vajadzības gadījumā ņemtu vērā visas valsts tiesības kopumā.
- 48 Kā secinājumu 40. punktā norāda ģenerālvokāte, nav redzams, ka pamata lietā nebūtu iespējama Pamatlēmumam atbilstīga valsts tiesību interpretācija. Valsts tiesai minētajā lietā ir jāpārlicinās, ka atbilstīga valsts tiesību interpretācija ir iespējama.
- 49 Tādēļ, ievērojot šo nosacījumu, ir jāatbild uz prejudiciālo jautājumu.

Par prejudiciālo jautājumu

- 50 Uzdotot prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Pamatlēmuma 2. un 3. pants un 8. panta 4. punkts ir interpretējams tādā veidā, ka valsts tiesai ir jābūt iespējai ļaut maziem bērniem, pret kuriem saskaņā ar viņu apgalvojumiem kāds ir slikti izturējies — kā ir noticis pamata lietā, — dot liecību atbilstoši noteikumiem, kas var nodrošināt tiem pienācīgu aizsardzības pakāpi, ārpus atklātas tiesas sēdes un pirms tās sākuma.
- 51 Atbilstoši Pamatlēmuma 3. pantam katra dalībvalsts nodrošina cietušajiem iespēju liecināt procesa laikā un iesniegt pierādījumus un veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tās iestādes nopratina cietušos tikai tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs kriminālprocesa nolūkam.
- 52 Pamatlēmuma 2. pants un 8. panta 4. punkts uzliek katrai dalībvalstij pienākumu pielikt visas pūles, lai nodrošinātu, ka pret cietušajiem procesa laikā izturas ar pienācīgu cieņu, nodrošināt, lai cietušie, kas ir sevišķi neaizsargāti, gūtu labumu no īpašā režīma, kurš visvairāk piemērots viņu apstākļiem, un nodrošināt, lai tad, kad cietušie — it īpaši neaizsargātākie — ir jāpasargā no sekām, ko var radīt liecības sniegšana atklātā tiesas sēdē, cietušajiem, pamatojoties uz tiesas lēmumu, būtu tiesības liecināt veidā, kas dod iespēju sasniegt minēto mērķi ar jebkuriem atbilstošiem līdzekļiem, kuri ir savienojami ar dalībvalsts tiesību pamatprincipiem.
- 53 Pamatlēmumā nav dota neaizsargāta cietušā definīcija 2. panta 2. punkta un 8. panta 4. punkta nozīmē. Taču neatkarīgi no tā, vai ar apstākli, ka persona, kas cietusi no

noziedzīga nodarījuma, ir nepilngadīga, principā pietiek, lai atzītu šādu cietušo par īpaši neaizsargātu Pamatlēmuma nozīmē, nav apstrīdams, ka tad, ja — kā ir pamata lietā — mazi bērni apgalvo, ka pret viņiem kāds ir slikti izturējies, turklāt minētā persona ir audzinātāja, tad šos bērnus var atzīt par īpaši neaizsargātiem, sevišķi ņemot vērā viņu vecumu, kā arī pret tiem vērsto noziedzīgo nodarījumu raksturu un sekas, un nodrošināt tiem speciālo aizsardzību, kas noteikta iepriekš minētajās Pamatlēmuma normās.

- 54 Nevienā no trim iesniedzējtiesas minētajām Pamatlēmuma normām nav paredzēti konkrēti noteikumi, kā sasniegt šajās normās izvirzītos mērķus, kas konkrēti ir šādi: nodrošināt īpaši neaizsargātiem cietušajiem "īpašu režīmu, kas visvairāk piemērots viņu apstākļiem", kā arī tiesības "liecināt [īpašā] veidā", kas ļautu nodrošināt, ka pret visiem cietušajiem izturas "ar pienācīgu cieņu", iespēju liecināt un "iesniegt pierādījumus", kā arī nodrošināt, ka šādus cietušos "noprātina tikai tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs kriminālprocesa nolūkam".
- 55 Saskaņā ar tiesību aktiem, kas attiecas uz pamata lietu, liecība, kas dota pirmstiesas izmeklēšanas laikā, principā ir atkārtoti jādod atklātā tiesas sēdē, tikai tad tā iegūst visu pierādījuma spēku. Tomēr atsevišķos gadījumos ir atļauts dot liecību tikai vienu reizi, pirmstiesas izmeklēšanas laikā; tādos gadījumos liecībai ir tāds pats pierādījuma spēks, tikai atbilstoši citiem noteikumiem, nevis tiem, kas reglamentē atklātas tiesas sēdes norisi.
- 56 Šādos apstākļos, lai sasniegtu iepriekš minētajās Pamatlēmuma normās izvirzītos mērķus, valsts tiesai ir jāspēj attiecībā uz īpaši neaizsargātiem cietušajiem izmantot

dalībvalsts tiesībās paredzētu īpašu procesu, piemēram, pierādījumu pārbaudi blakusprocesā, kā arī valsts tiesībās paredzētus īpašus liecināšanas noteikumus, ja šāds process vislabāk ir piemērots cietušo stāvoklim un ir vajadzīgs, lai novērstu pierādījumu zudumu, līdz minimumam samazinātu pratināšanu skaitu un novērstu kaitīgās sekas, kas šiem cietušajiem var rasties sakarā ar liecības došanu atklātā tiesas sēdē.

57 Šajā sakarā jāprecizē, ka saskaņā ar Pamatlēmuma 8. panta 4. punktu izvēlētajam liecināšanas veidam jebkurā gadījumā ir jābūt saderīgam ar attiecīgās dalībvalsts tiesību pamatprincipiem.

58 Turklāt atbilstoši LES 6. panta 2. punktam Savienība kā vispārēju tiesību principu ievēro pamattiesības, ko nodrošina 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk tekstā — “Konvencija”) un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām.

59 Tādējādi Pamatlēmums ir interpretējams tādā veidā, lai tiktu ievērotas pamattiesības, kuru vidū īpaši jāmin tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas noteiktas Konvencijas 6. pantā un ko interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa.

- 60 Iesniedzējtiesai ir jānodrošina, ka tad, ja šajā gadījumā ir iespējams izmantot pierādījumu iepriekšēju pārbaudi blakusprocesā un veikt noprotināšanu saskaņā ar īpašiem noteikumiem, kas paredzēti Itālijas tiesībās, ņemot vērā valsts tiesību atbilstīgas interpretācijas pienākumu, minēto pasākumu piemērošana nepadara kriminālprocesu pret Pupino kopumā netaisnīgu Konvencijas 6. panta nozīmē saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas veikto interpretāciju (īpaši skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2001. gada 20. decembra spriedumu lietā *P. S. pret Vāciju*; 2002. gada 2. jūlija spriedumu lietā *S. N. pret Zviedriju*, *Recueil des arrêts et décisions 2002-V*; 2004. gada 13. februāra spriedumu lietā *Rachdad* pret Franciju un 2005. gada 20. janvāra lēmumu lietā *Accardi* u.c. pret Itāliju, prasības pieteikums Nr. 30598/02).
- 61 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz uzdoto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild: Pamatlēmuma 2. un 3. pants un 8. panta 4. punkts ir interpretējami tādā veidā, ka valsts tiesai ir jābūt iespējai ļaut maziem bērniem, pret kuriem saskaņā ar viņu apgalvojumiem kāds ir slikti izturējies — kā ir noticis pamata lietā, — dot liecību atbilstoši noteikumiem, kas var nodrošināt šiem bērniem pienācīgu aizsardzības pakāpi, piemēram, ārpus atklātas tiesas sēdes un pirms tās sākuma. Valsts tiesai ir jāņem vērā visas valsts tiesību normas kopumā un jāinterpretē tās, cik vien iespējams ņemot vērā minētā pamatlēmuma tekstu un mērķi.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 62 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, izņemot minēto lietas dalībnieku izdevumus, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmuma 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā 2. un 3. pants un 8. panta 4. punkts ir interpretējami tādā veidā, ka valsts tiesai ir jābūt iespējai ļaut maziem bērniem, pret kuriem saskaņā ar viņu apgalvojumiem kāds ir slikti izturējies — kā ir noticis pamata lietā, — dot liecību atbilstoši noteikumiem, kas var nodrošināt šiem bērniem pienācīgu aizsardzības pakāpi, piemēram, ārpus atklātas tiesas sēdes un pirms tās sākuma.

Valsts tiesai ir jāņem vērā visas valsts tiesību normas kopumā un jāinterpretē tās, cik vien iespējams ņemot vērā minētā pamatlēmuma tekstu un mērķi.

[Paraksti]